

JANUSZ STANISŁAW JANOWSKI

Janusz

ZACHĘTA
NARODOWA GALERIA SZTUKI

PROGRAM MERYTORYCZNY I ORGANIZACYJNY NA LATA 2022 – 2025

Spis treści:

1. Wstęp	4
2. Cele strategiczne	4
3. Realizacja celów	6
3.1 Formaty wystawiennicze	6
3.1.1 Wystawy indywidualne	6
3.1.2 Wystawy zbiorowe	8
a) projekty wystawiennicze cykliczne	8
b) projekty wystawiennicze niecykliczne	11
3.2 Sympozja naukowe	12
3.3 Archiwum Sztuki Polskiej	13
3.4 Konkurs dla młodych twórców „Artystyczny Debiutant Roku”	13
3.5 Współpraca z instytucjami oraz środowiskami artystycznym	14
3.6 Edukacja	14
3.7 Kolekcja	15
3.8 Programy MKiDN „Sztuki wizualne”	15
3.9 Biennale w Wenecji	15
4. Struktura organizacyjna	16
4.1 Struktura pionowa	16
4.2 Struktura pozioma	16
5. Budżet	17
5.1 Dotacja podmiotowa	17
5.2 Dotacje bieżące celowe	17
6. Kierunki rozwoju	17

1. Wstęp

Zachęta Narodowa Galeria Sztuki zrodziła się jako inicjatywa społeczna skierowana do możliwie największej części społeczeństwa i jako taka posiada swoją społeczną legitymację oraz najgłębsze ideowe uzasadnienie. Ten społeczny rys przesądzał jak dotąd o wyjątkowości Zachęty NGS jako instytucji kultury i nadal będzie stanowił istotę wszelkich działań programowych. Idea docierania ze sztuką do jak największej zbiorowości osób oraz prezentacji możliwie najbogatszego repertuaru działań artystycznych, najbardziej osobistych sposobów oglądu i opisu świata, rozmaitego zaangażowania na rzecz dobra wspólnego, będzie rdzeniem wszelkich planowanych działań.

Zachęta Narodowa Galeria Sztuki wypracowała przez ostatnie lata określony sposób funkcjonowania w przestrzeni kultury krajowej. Na tę szczególną obecność składa się wiele czynników, nie tylko strategia wystawiennicza, ale i realizacja zadania prezentacji wybitnych polskich twórców w Pawilonie Polskim podczas międzynarodowego Biennale Sztuki w Wenecji, a także realizacja programów: grantowego MKiDN, edukacyjnego, wydawniczego oraz dokumentacyjnego. Niezależnie jednak od wszelkich niewątpliwych dotychczasowych osiągnięć instytucji dostrzec można szansę istotnego poszerzenia jej oferty programowej, przede wszystkim o nowe formaty wystawiennicze posiadające charakter cykliczny i prezentujące możliwie najszersze spektrum aktywności artystycznej współczesnych polskich twórców. Tego rodzaju poszerzeniu wystawienniczej oferty Zachęty Narodowej Galerii Sztuki towarzyszyć może wzbogacenie dotychczasowych formatów dokumentacyjnych, edukacyjnych i promocyjnych.

2. Cele strategiczne

Zgodnie ze zobowiązaniami wynikającymi z wcześniejszych ustaleń zawartych między organizatorem i odchodzącą dyrektorką Zachęty NGS, w roku 2022 będą kontynuowane przygotowane na ten okres projekty wystawiennicze, zaawansowane projekty wydawnicze, czy rozpoczęte działania inwestycyjne i modernizacyjne. Niezależnie od tych działań sukcesywnie wdrażany będzie nowy program przygotowany dla Zachęty Narodowej Galerii Sztuki. Podstawową ideą tego programu będzie pogłębienie oraz poszerzenie rozumienia artystycznej współczesności. W ramach przyjętej strategii zaproponowanych zostanie wiele formatów wystawienniczych mających zaprezentować dorobek artystów nieznanych szerszej publiczności, pomimo doniosłości

ich dorobku, twórców korzystających z rozmaitych form wyrazu artystycznego, od efemerycznego i enigmatycznego języka sztuki, po tradycyjne strategie formalno-wyrazowe. Cykliczność dużych wystaw zbiorowych koncentrujących dorobek polskich artystów reprezentujących różne prądy estetyczne i strategie formalno-wyrazowe stanowić ma nie tylko szansę włączenia w szeroki nurt rodzimej sztuki znacznie większej ilości wartościowych artystycznie zjawisk, ma także zadanie stymulowania aktywności możliwie najszerszej grupy artystów. Uzupełnieniem dużych wystaw zbiorowych będą wystawy indywidualne oraz wystawy problemowe prezentujące prace kilku twórców w nowych formatach narracyjnych. Prezentowana będzie także twórczość artystów znanych i uznanych, potwierdzając wagę ich dokonań dla polskiej sztuki i kultury. W ramach adekwatnych działów instytucji realizowane będą filmy dokumentujące pracę wybitnych współczesnych artystów oraz ich przekonania artystyczno-ideowe. Będą one następnie udostępniane szerokiej publiczności za pośrednictwem internetu.

Kulturowo i cywilizacyjnie doniosłym aspektem sztuki europejskiej pozostawało na przestrzeni wieków scalanie wspólnoty w oparciu o ukształtowany kod estetyczno-poznawczy i symboliczny, ufundowany na kontemplacyjnym doświadczeniu estetycznym. To wyzwanie stanowić będzie także istotny czynnik programu Zachęty Narodowej Galerii Sztuki w latach 2022-2025. Wokół instytucji zgromadzeni zostaną wybitni polscy intelektualiści, zwłaszcza artyści – pośród nich także poeci i pisarze, muzycy, tancerze, reżyserzy, aktorzy – teoretycy sztuki, filozofowie, czy historycy sztuki. Głównym instytucjonalnym organem gromadzącym ekspertów pozostanie Rada Programowa, niemniej jednak bardzo ważną aktywnością Zachęty NGS będzie stymulowanie badań nad problematyką sztuki w znacznie szerszym gronie naukowców, a także przygotowanie programu tłumaczeń najwybitniejszych dzieł teoretycznych dotąd nie przetłumaczonych na język polski. Współpraca w tym zakresie zostanie poszerzona o krajowe uniwersytety oraz instytuty badawcze.

Korzystając z tak szerokiego intelektualnego wsparcia w ramach instytucjonalnej struktury (Rada Programowa) oraz w pozastrukturalnych formatach współpracy, przede wszystkim zaś w gronie zaproszonych do współpracy ekspertów zostanie przygotowana strategia promocji artystów polskich za granicą. Nadrzędnym i oczywistym kryterium będą szczególne walory artystyczne, wyróżniające daną twórczość na scenie polskiej i światowej sztuki, będące także wyrazem odrębności kultury narodowej z jednej strony i ciągłości artystycznej Zachodu z drugiej. Ugruntowana w kulturze polskiej głębia oraz niezależność myślenia, a także umiejętność selekcji zjawisk doniosłych artystycznie i kulturowo stanowić będzie o doborze ekspertów mających merytorycznie wspierać działania Zachęty NGS w tym zakresie.

Realizacja powyższej strategii ujawni pełnię bogactwa form wyrazowo-stylistycznych w polskiej sztuce współczesnej, pobudzi aktywność artystów oraz szerokie zainteresowanie polską sztuką, otworzy także nowe pola przedmiotowych badań naukowych, ilościowo i jakościowo wzbogaci zasób dokumentacyjny – w konsekwencji sytuując Zachętę Narodową Galerię Sztuki w centrum życia artystycznego naszego kraju.

3. Realizacja celów

3.1 Formaty wystawiennicze

Formatami wystawienniczymi przesądzającymi o szczególnym charakterze programu dla Zachęty NGS będą cykliczne wystawy zbiorowe prezentujące najwartościowsze zjawiska artystyczne, jakie pojawiać się będą w przestrzeni polskiej sztuki. Te z nich, które opisywać mają cały przekrój działalności polskich artystów, zaplanowane zostały w cyklu trzyletnim, natomiast inne formaty cykliczne, np. prezentujące kilku artystów, organizowane będą corocznie. Planowane na bieżąco wystawy indywidualne oraz okazjonalne będą dopełniały roczny cykl wystawienniczy. Wystawy realizowane będą w oparciu o bieżące dotacje celowe, a okazyjnie ze środków pozyskanych od podmiotów zewnętrznych. Program wystawienniczy poszerzony zostanie ponadto o te propozycje kuratorów zatrudnionych w instytucji, które będą uwzględniały perspektywę przedstawionych wyżej programowych priorytetów dla Zachęty Narodowej Galerii Sztuki.

3.1.1 Wystawy indywidualne

Wystawy indywidualne stanowiąc będą przede wszystkim szczególne wyróżnienie podsumowujące dorobek najwybitniejszych współczesnych polskich artystów, także nieżyjących. Prezentacji twórczości towarzyszyć winno wydawnictwo zawierające teksty krytyczne i analityczne, a także możliwie najszerzy katalog dzieł. Tego rodzaju format wystawienniczy będzie realizowany dwukrotnie w każdym roku, a powiększany będzie poprzez indywidualne wystawy artystów zagranicznych, oraz laureata konkursu dla młodych artystów (w zależności od możliwości finansowania w cyklu dwu lub trzyletnim).

Ze względu na realizację w roku 2022 wystaw zaplanowanych przez odchodzącą dyrektor Zachęty NGS wszelkie nowe wystawy oraz formaty wystawiennicze wdrażane będą adekwatnie do możliwości finansowych i czasowych instytucji, najprawdopodobniej od 2023 roku. Po wcześniejszych rozmowach zaplanowane zostaną wystawy indywidualne wybitnych polskich artystów, reprezentujących wszelkie dyscypliny artystyczne i posługujących się różnymi strategiami formalno-wyrazowymi.

„Pro memoria” to format wystawienniczy, w ramach którego będzie prezentowana wybitna twórczość niezujących już artystów współcześnie rzadziej prezentowanych czy wprost przemilczanych z różnych powodów. Poszczególne wystawy będą projektowane w porozumieniu z instytucjami i kolekcjonerami posiadającymi dorobek wybranego twórcy. Wstępnie planowane są indywidualne wystawy m.in. Tadeusza Kulisiewicza, Jana Lebensteina, Magdaleny Abakanowicz, Eugeniusza Markowskiego, Zbigniewa Makowskiego, Jana Kucza, Stanisława Rodzińskiego, Edwarda Dwurnika, a także innych wybitnych twórców polskiej sztuki współczesnej. Lista artystów może zostać adekwatnie dopełniona, może także, z różnych względów o charakterze organizacyjnym i własnościowym, ulegać modyfikacjom.

Spośród wystaw artystów niezujących w pierwszej kolejności chciałbym przygotować wystawę twórczości niezującego od 1988 roku Tadeusza Kulisiewicza, wielkiego polskiego rysownika, którego twórczość głęboko wpłynęła na historię rozwoju tej szczególnej dyscypliny artystycznej w Polsce, a jednocześnie dookreśliła najwybitniejsze europejskie osiągnięcia w tym zakresie (Tadeusz Kulisiewicz w 1955 roku został członkiem-korespondentem Akademii Sztuki w Berlinie, a w roku 1965 otrzymał honorowe członkostwo Akademii Sztuk Pięknych we Florencji).

Ugruntowany w najświetniejszych klasyczo-lacińskich tradycjach gatunku rysunkowy i graficzny dorobek Tadeusza Kulisiewicza nawiązuje artystycznie wybitny dialog z dorobkiem Henri Matisse'a w zakresie rysunku z okresu późnej twórczości mistrza fowizmu, a także Augusta Rodina, skądinąd wielkiego rysownika, choć przede wszystkim genialnego rzeźbiarza francuskiego. Wielka retrospektywna wystawa Tadeusza Kulisiewicza może przyczynić się do odnowienia zainteresowania historyków sztuki tym wybitnym artystą, może także skierować zainteresowanie światowej klasy teoretyków i historyków, a także kolekcjonerów, na polską sztukę współczesną. Wystawa zostanie zrealizowana we współpracy z Centrum Rysunku i Grafiki im. Tadeusza Kulisiewicza w Kaliszu oraz z innymi instytucjami kultury i kolekcjonerami posiadającymi w swoich zbiorach prace tego wybitnego, a obecnie zapoznanego twórcy.

3.1.2 Wystawy zbiorowe

Wystawy zbiorowe będą miały przede wszystkim charakter przeglądowy, pozwalający na analizę dominujących tendencji oraz dostrzeganie pojawiających się ciekawych nowych postaw artystycznych, a przede wszystkim wzmacnianie obecności artystów całkowicie wyłamujących się z szerszych nurtów. Tego rodzaju formaty wystawiennicze mają także prezentować dorobek twórców różnych pokoleń, by poszerzyć zakres wyrazowy określonych nurtów i tendencji, a także wzbogacić poszczególne projekty wystawiennicze. Realizowane będą w oparciu o bieżące dotacje celowe.

a) Projekty wystawiennicze cykliczne

Festiwal Polskiej Sztuki to projekt, który w zamierzeniu ma być realizowany w cyklu trzyletnim (jako triennale) wspólnie z Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski. Głównym celem tego projektu ma być jak najszersza prezentacja interesujących i artystycznie wartościowych realizacji polskich twórców, kształtujących się tendencji i nurtów. Cykliczność projektu ma z kolei wzmacniać zainteresowanie środowiska i celowe opracowywanie przez jego reprezentantów dzieł na kolejne edycje projektu. Merytoryczną kwalifikacją prac do wystawy zajmie się powołana w tym celu komisja. Pierwsza wystawa cyklu wstępnie zaplanowana została na jesień roku 2024.

Triennale Polskiego Malarstwa miałyby być realizowane cyklicznie w Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki. Głównym celem tego projektu byłaby jak najszersza prezentacja interesujących i wartościowych realizacji polskich artystów w obrębie zasadniczej dyscypliny artystycznej sztuki polskiej, a także światowej, oraz kształtujących się tendencji i nurtów. Cykliczność projektu ma z kolei wzmacniać zainteresowanie malarzy i celowe opracowywanie przez nich dzieł na kolejne edycje projektu. Merytoryczną kwalifikacją prac do wystawy zajmie się powołana w tym celu komisja. Pierwsza wystawa cyklu jest planowana na jesień roku 2023.

Triennale Polskiej Rzeźby miałyby być realizowane cyklicznie w Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki we współpracy z Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku oraz Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski. Głównym celem tego projektu ma być jak najszersza prezentacja interesujących i artystycznie wartościowych polskich realizacji w obrębie rzeźby, oraz

kształtujących się artystycznych tendencji i nurtów. Cykliczność projektu ma z kolei wzmacniać zainteresowanie rzeźbiarzy i celowe opracowywanie przez nich dzieł na kolejne edycje projektu. Współpraca z dwiema instytucjami ma poszerzyć zakres prezentowanych obiektów oraz adekwatnie skumulować poszczególne dzieła w różnych przestrzeniach wystawienniczych. Merytoryczną kwalifikacją prac do wystawy zajmie się powołana w tym celu komisja. Pierwsza wystawa cyklu jest planowana na jesień roku 2025.

Triennale Polskiej Grafiki i Rysunku miałyby być realizowane cyklicznie w Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki. Głównym celem tego projektu ma być jak najszersza prezentacja interesujących i wartościowych realizacji polskich artystów w obrębie dwóch ważnych i tradycyjnych dyscyplin sztuki polskiej, ujawnianie kształtujących się artystycznych tendencji i nurtów. Cykliczność projektu ma z kolei wzmacniać zainteresowanie twórców i celowe opracowywanie przez nich dzieł na kolejne edycje projektu. Powyższy format realizowany będzie w zależności od możliwości finansowych i organizacyjnych instytucji.

Triennale zatytułowane „**Sztuka płynna czyli efemeryczne i enigmatyczne tropy artystyczne**” ma stanowić przegląd twórczości polskich artystów penetrujących swoiste i antyklasyczne obszary wyrazowe. Korzystających z nietrwałych materiałów czy materiałów „zbędnych” i wyrażających płynność rzeczywistości, jej kruchość i nieoczywistość. Do wystawy zostanie zaproszona duża grupa autorów po wcześniejszej weryfikacji dorobku i aktywności. Powyższy format realizowany będzie w zależności od możliwości finansowych i organizacyjnych instytucji.

Kolejnym projektem wystawienniczym, realizowanym w rytmie rocznym, mają być wystawy z cyklu „**Języki sztuki – zderzenia**”, którego głównym założeniem jest zestawianie ze sobą dokonań artystów wykorzystujących w elementarnym sensie analogiczne środki ekspresji (np. barwę jako nadrzędny środek wyrazu) do uzyskania diametralnie odmiennej centralnej idei dzieła. Każdy bowiem środek formalny począwszy od barwy, linii, narratywności, figuratywności, abstrakcyjności, fakturowości, gęstości, przezierności etc., po materiał z jakiego dzieło zostało zrealizowane, a który przesądza o trwałości, esencjonalności, sugestywności etc., prowadzi do określenia nadrzędnej idei wyrazu, którą swoim dziełem formułuje artysta. Dzięki wykorzystaniu tego rodzaju klucza, analogii i kontrastu jednocześnie, w projekcie wystawienniczym można osiągnąć szczególny cel edukacyjny – pogłębienie zrozumienia semantycznego aspektu sztuki. Sugestywna (prawo kontrastu) egzemplifikacja różnic głównych idei wyrazowych zestawionych

dział obu artystów przy jednoczesnym wykorzystaniu przez nich analogicznych elementów formalnych (gatunek sztuki, materiał, technika, konwencja etc.), niewątpliwie ułatwi dostrzeżenie wagi poszczególnych decyzji artystycznych. Pierwszą wystawą projektowanego cyklu będzie wystawa zatytułowana „*Barwa wobec przedmiotu*” i będzie prezentowała adekwatne dzieła z obszaru malarstwa. Kolejną prezentacją cyklu będzie wystawa zatytułowana „*Przestrzeń opisana*” prezentująca adekwatne dzieła z obszaru rzeźby. W kolejnych latach zaplanowane zostały w ramach cyklu m.in. wystawy pt. „*Język emocji*” oraz „*Świat gwałtowny*”. Ze względu na obiektywne okoliczności tematy poszczególnych wystaw mogą ulec zmianie.

Innym, komplementarnym w zamyśle do poprzedniego cyklu, projektem wystawienniczym, realizowanym także w cyklu rocznym oraz mającym pogłębić percepcję sztuki, jest cykl „*Nieobce idee*”, w ramach którego mają być prezentowane dzieła kilku twórców, którzy główną ideę wyrazową określają w sposób formalnie zbliżony, choć w istocie różny. Każdy twórca mimo tego rodzaju analogii formalno-wyrazowej w charakterystyczny dla siebie sposób artystycznie formułuje zasadniczą ideę swojej sztuki i dlatego zestawienie tak „spokrewnionych” formalnie i wyrazowo dzieł różnych twórców pozwala widzom rozpoznać i rozróżnić subtelne jakości artystyczne. Pierwszą wystawą projektowanego cyklu będzie wystawa zatytułowana „*Forma jako idea*” prezentująca dzieła twórców, przede wszystkim rzeźbiarzy, dla których idea jest nadrzędnym czynnikiem dzieła sztuki, determinującym dobór środków formalnych. Termin wystawy wstępnie zaplanowany został na letnie miesiące 2023 roku. Kolejną prezentacją cyklu będzie wystawa zatytułowana „*Czernie duszy*” prezentująca dzieła malarskie charakteryzujące się kondensacją mrocznych aspektów duchowego doświadczenia. W ramach cyklu na kolejne lata zaplanowana została wystawa pt. „*Christianitas*”, prezentująca dzieła odwołujące się do szeroko rozumianej problematyki religijnej, chrześcijańskiej.

„*Sztuka w rodzinie*” to format wystawienniczy mający prezentować szerokiej publiczności dorobek artystyczny twórców połączonych więzami rodzinnymi. W przeszłości polskiej sztuki tego rodzaju artystyczne rody stanowiły o sile polskiej sztuki i polskiej kultury, jak choćby ród Kossaków, kształtujący jakość polskiej kultury w obszarze malarstwa i literatury. Obecnie w Polsce jest co najmniej kilka takich rodzin artystycznych, które można zaprezentować szerokiej publiczności. Wystawy tego formatu realizowane będą w zależności od możliwości finansowych i organizacyjnych instytucji.

„**Mapa Polskiej Sztuki**” to format wystawienniczy mający na celu przybliżenie szerokiej publiczności ważnych zjawisk artystycznych, charakteryzujących poszczególne regiony i tzw. szkoły artystyczne uformowane wokół ośrodków edukacyjnych, zwłaszcza uczelni artystycznych, ale i średnich szkół plastycznych. W ramach tych wystaw zaprezentowana zostanie szerszej publiczności twórczość bardzo wielu artystów, których dorobek był kluczowy dla rozwoju tendencji regionalnych w sztuce, jednocześnie pośrednio wpływając na obraz polskiej sztuki, a który nie jest powszechnie znany i adekwatnie oceniony. Wystawy tego formatu realizowane będą w zależności od możliwości finansowych i organizacyjnych instytucji.

b) Projekty wystawiennicze niecykliczne

„**Sztuka jako pole bitwy**” to wystawa współczesnej sztuki polskiej, której zasadniczym tematem jest rozgrywający się w państwach Zachodu, także w Polsce, kulturowy konflikt. Próba artystycznej odpowiedzi na pytania o genezę, a także konsekwencje tego konfliktu stanowić będzie oś narracyjną tego projektu wystawienniczego. Do wystawy zostaną zaproszeni artyści uprawiający różne dziedziny sztuki i wypowiadający się w rozmaitych formułach wyrazowych. Jednym z celów jest możliwie najszersze ujęcie tego zagadnienia w jak najbardziej doniosłych artystycznie redakcjach. Wystawa zrealizowana zostanie w ramach bieżącej dotacji celowej w adekwatnym terminie.

„**Sztuka i kunszt**” to wystawa zbiorowa zaplanowana jako próba odpowiedzi na pytanie o to, czy w sztuce współczesnej kunszt jest zbędnym aspektem wyrazu artystycznego, deformującym istotę przekazu sztuki współczesnej. Jak możemy rozumieć kunszt w ramach współczesnych efemerycznych i enigmatycznych (płynnych) konwencji artystycznych, oraz czy istota tego rodzaju działań nie wyklucza kunsztu jako warunku sztuki. Do wystawy zostaną zaproszeni artyści reprezentujący różne podejście do zagadnień formy w sztuce, także w odniesieniu do kunsztu jako elementu aksjologii sztuki. Wystawa zrealizowana zostanie w ramach bieżącej dotacji celowej w adekwatnym terminie.

Wystawa problemowa zatytułowana „**Sztuka jako osobista wizja rzeczywistości**” będzie prezentowała dzieła artystów współczesnych zawierające bardzo osobistą wizję rzeczywistości, ukazaną językiem narracyjnym, przedstawiającym, metaforycznym i każdym innym pozwalającym

przekazać widzowi „prywatny kosmos” artysty. W dobie nadreprezentacji dzieł wyrażających głębokie polityczne zaangażowanie prezentacja twórczości wyrastającej z głęboko osobistego uchwytowania rzeczywistości i transponowania jej na język sztuki, przy okazji pozostającej na uboczu tego dominującego nurtu, wydaje się ze wszech miar uzasadniona, także w kontekście wartości pogłębienia doświadczenia sztuki przez szeroką publiczność. Przygotowanie listy uczestników zostanie poprzedzone adekwatną analizą merytoryczną. Wystawa zrealizowana zostanie w ramach bieżącej dotacji celowej w adekwatnym terminie.

„Piękno, sztuka i współczesność” to zbiorowa wystawa prezentująca dzieła artystów współczesnych różnych dyscyplin i konwencji, których język formalny obejmuje piękno jako jedną z podstawowych wartości wyrazowych niezależnie od artystycznej swoistości jego rozumienia i afirmowania. Zestaw dzieł zostanie wyselekcjonowany w ramach szerokiej analizy merytorycznej. Wystawa zrealizowana zostanie w ramach bieżącej dotacji celowej w adekwatnym terminie.

Wystawa zbiorowa „Koniec sztuki?” tytułem i problematyką nawiązuje do słynnej książki amerykańskiego krytyka Donalda Kuspita przetłumaczonej także na język polski. Lista uczestników wystawy zostanie przygotowana po szerokiej kwerendzie i adekwatnej analizie merytorycznej. Wystawa zrealizowana zostanie w ramach bieżącej dotacji celowej w adekwatnym terminie.

* * *

Niezwykle istotnym uzupełnieniem programu wystawienniczego Zachęty Narodowej Galerii Sztuki będą wystawy artystów zagranicznych planowane na bieżąco z uwzględnieniem specyfiki finansowo-ubezpieczeniowo-transportowej. W kręgu zainteresowania znajdzie się twórczość tych artystów i szkół artystycznych, w dorobku których wciąż żywe pozostają elementy tradycji sztuki europejskiej, jak choćby twórczość wybitnych reprezentantów szkoły brytyjskiej (np. David Hockney, Simon Palmer) czy włoskiej (np. Mimmo Paladino, Francesco Clemente, Sandro Chia).

3.2 Sympozja naukowe

Sympozja naukowe będą organizowane jako wydarzenia komplementarne wobec wielkich problemowych projektów wystawienniczych, takich jak „Sztuka jako pole bitwy”, „Sztuka i kunszt”, „Sztuka jako osobista wizja rzeczywistości”, „Koniec sztuki?”, „Piękno, sztuka i współczesność”, będą również towarzyszyć publikacjom tłumaczeń bardzo ważnych teoretycznie

pozycji dotyczących problematyki sztuki dotąd niedostępnych w języku polskim (np. teoria i krytyka sztuki – Donald Kuspit: „The Rebirth of Painting in the Late 20th Century”, „Psychostrategies of Avant Garde Art”, „Redeeming Art: Critical Reveries”, „New Old Masters”; filozofia sztuki – Étienne Gilson: „Peinture et réalité”, „Introduction aux arts du Beau”, „Forms and Substances in the Arts”; Jacques Maritain: „Art and Faith”, „Art and Poetry”, „Creative Intuition in Art and Poetry”). W miarę możliwości finansowych referaty z poszczególnych sympozjów będą publikowane w formie kolejnych pozycji planowanych w programie serii wydawniczej „Sztuka i Myśl”, mającej stanowić istotne uzupełnienie i poszerzenie pola akademickich badań naukowych dotyczących problematyki sztuki. Publikowane będą także teksty artystów teoretyków.

3.3 Archiwum Sztuki Polskiej

W zależności od możliwości budżetowych instytucji, w oparciu o dotację podmiotową, wzmocniony zostanie dział mediów, aby móc bardziej efektywnie realizować formaty edukacyjne i dokumentacyjne, zapisane w programie instytucji. Bardzo ważnym elementem tego programu będzie tworzenie cyklu filmów dokumentalnych zatytułowanego „Mistrzowie Sztuki” o wybitnych i bardzo ważnych dla rozwoju polskiej sztuki artystach. Tego rodzaju filmy realizowane będą w pracowniach twórców i zawierać mają obszernie wypowiedzi artystów dotyczące ich rozumienia sztuki w zakresie idei, bogactwa wyrazowego czy warsztatowo-formalnego. Dzięki tej działalności stworzone zostanie w Zachęcie Filmowe Archiwum Sztuki Polskiej. Zostanie ono wzbogacone o filmowe reportaże prezentujące kuratorskie opisy poszczególnych wystaw oraz dokumentujące inauguracyjne je wernisaże. Stworzony zostanie także format edukacyjny w zakresie historii sztuki, pozwalający zrozumieć widzom przemiany ideowe dokonujące się na przestrzeni dziejów w sztuce Zachodu, a także w sztuce światowej, oraz przygotować do recepcji sztuki współczesnej we wszystkich jej odsłonach wyrazowych. W oparciu o na bieżąco realizowaną merytoryczną analizę oraz finansowe możliwości, gromadzona będzie także kolekcja wybitnych dzieł polskiej sztuki.

3.4 Konkurs dla młodych twórców „Artystyczny Debiutant Roku”

Ważnym aspektem aktywności Zachęty będzie prezentacja młodego pokolenia artystów w ramach przygotowanych formatów wystawienniczych, jednak szczególnym projektem, skierowanym wyłącznie do młodych twórców, będzie konkurs międzyuczelniany o tytuł polskiego artystycznego

debiutanta roku (kwestia nazwy jest otwarta). Konkurs skierowany do młodych twórców, studentów oraz absolwentów do 30 roku życia, ma być realizowany we współpracy z krajowymi uczelniami artystycznymi, których władze wyrażą wolę takiej współpracy. W zależności od możliwości pozyskania bieżącej dotacji celowej oraz współfinansowania przez podmioty zewnętrzne konkurs zostanie zaplanowany w określonym cyklu i kształcie organizacyjno-strukturalnym. Selekcja będzie dokonywana przez powołane w tym celu jury, a nagrodą główną obok gratyfikacji finansowej będzie wystawa indywidualna w Zachęcie.

3.5 Współpraca z instytucjami oraz środowiskami artystycznymi

Ważną funkcję jednoczącą pełnić będzie programowa współpraca w ramach aktywności wystawienniczej oraz promocyjnej z innymi instytucjami kultury, m.in. z Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku, Muzeami Narodowymi, Akademiemi Sztuk Pięknych oraz innymi uczelniami artystycznymi i instytucjami kultury, a także galeriami otwartymi na współdziałanie. W ramach realizacji powyższego założenia zaplanowany zostanie wieloletni plan wspólnych działań, np. wielkich ogólnopolskich projektów wystawienniczych, takich jak choćby Festiwal Polskiej Sztuki, ale także w celu wypracowywania kolejnych płaszczyzn współpracy, formatów wystawienniczych i promocyjnych.

3.6 Edukacja

Realizacja funkcjonującego programu edukacyjnego stanowi ważny aspekt działalności Zachęty Narodowej Galerii Sztuki dlatego będzie on kontynuowany w formule dostosowanej do zasadniczej strategii, zostanie ponadto wzbogacony formatami zaprojektowanymi dla Archiwum Sztuki Polskiej, czyli m.in. filmami dokumentującymi poszczególne wystawy czy cyklem „Mistrzowie Sztuki”. Plan ten wymagał będzie pewnej modyfikacji dotychczasowej aktywności edukacyjnej i uwzględnienia nowych zadań wynikających z przyjętej strategii, z wykorzystaniem potencjału zespołu instytucji.

3.7 Kolekcja

Kolekcja Zachęty Narodowej Galerii Sztuki będzie systematycznie poszerzana o wybitne dzieła artystów współczesnych ze szczególnym uwzględnieniem tych, które były dotąd pomijane w strategii zakupów. Podjęte zostaną ponadto działania na rzecz stymulowania rynku sztuki oraz promocji polskich artystów poprzez współpracę z kolekcjonerami, galeriami i innymi instytucjami tworzącymi własne kolekcje sztuki, jak np. banki, w celu eksperckiego wsparcia realizowanych przez te podmioty zakupów dzieł sztuki.

3.8 Program MKiDN „Sztuki wizualne”

Zachęta Narodowa Galerii Sztuki, realizująca jako operator program grantowy MKDNiS kierowany do instytucji i stowarzyszeń, zwróci szczególną uwagę na zachowanie równowagi przepływu środków do ważnych dla polskiej sztuki środowisk artystycznych, przy zachowaniu oczywistego priorytetu dla najciekawszych propozycji spośród zgłoszonych do programu. Gwarancją realizacji kryterium jakości będzie starannie dobrane grono eksperckie, obejmujące swoim rozpoznaniem merytorycznym możliwie najszerszy zakres krajowych zjawisk artystycznych. We współpracy z Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski oraz Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku opracowane zostaną propozycje nowych formatów stypendialnych, opartych na zmodyfikowanych kryteriach, ściśle dostosowanych do swoistości funkcjonowania zawodu artysty w Polsce.

3.9 Biennale Sztuki w Wenecji

Obowiązująca procedura wyłaniania reprezentanta Polski na międzynarodowe Biennale Sztuki oraz Biennale Architektury w Wenecji zostanie, wspólnie z MKDNiS oraz NIAiU, gruntownie przeanalizowana pod kątem ewentualnego merytorycznego udoskonalenia procesu wyboru.

4. Struktura organizacyjna

Analiza struktury Zachęty Narodowej Galerii Sztuki pozwala dostrzec możliwości usprawnienia funkcjonowania instytucji w zakresie realizacji przyjętego programu poprzez korekty w obrębie struktury administracyjnej, a także w zakresie aktywności wystawienniczej, naukowej, dokumentacyjno-edukacyjnej, promocyjnej etc.

4.1 Struktura pionowa

Ze względu na swoistość proponowanych formatów realizacji założeń programowych, konieczne będą modyfikacje w strukturze zatrudnienia. Przede wszystkim należy rozdzielić obowiązki dla dwóch zastępców dyrektora, z których jeden odpowiadać winien za sprawy merytoryczno-naukowe, natomiast drugi za sprawy administracyjno-finansowe.

4.2 Struktura pozioma

Proponowany format Archiwum Sztuki Polskiej wymaga stworzenia nowej komórki w instytucji lub istotnej modyfikacji zadań już funkcjonującego działu multimedialnego. Ze względu na realizację przez Telewizję Zachęta zadań dokumentacyjnych oraz edukacyjnych również struktura działu edukacji wymagała będzie modyfikacji merytorycznej oraz strukturalnej. Kolejne ewentualne reorganizacje poziome wdrażane będą po uprzedniej głębokiej analizie zadań poszczególnych elementów struktury instytucji. Ponadto, niezależnie od współpracy z zewnętrznym biurem prawnym, konieczne wydaje się zatrudnienie radcy prawnego w celu adekwatnego zabezpieczenia wszelkich bieżących działań instytucji.

Podsumowanie:

Dla pełnej realizacji programu konieczne będzie zatrudnienie kilku nowych pracowników posiadających kompetencje do realizacji zaplanowanych programem działań statutowych.

5. Budżet

5.1 Dotacja podmiotowa

Ze względu na planowane modyfikacje struktury zatrudnienia w instytucji i w konsekwencji stworzenie nowych stanowisk, konieczne będzie adekwatne zwiększenie dotacji podmiotowej. Ustalając dotację podmiotową należy ponadto uwzględnić roczną waloryzację wynikającą z poziomu inflacji.

5.2 Dotacje bieżące celowe

Zwiększenie liczby przypadających na każdy rok dużych wystaw zbiorowych, generujących znacznie wyższe koszty realizacji, pociąga za sobą konieczność adekwatnego powiększenia bieżących dotacji celowych na realizację planowanych formatów. Konieczne jest także uwzględnienie w ramach celowych dotacji bieżących zaplanowanych tłumaczeń książek z zakresu teorii i filozofii sztuki, oraz działalności Archiwum Sztuki Polskiej.

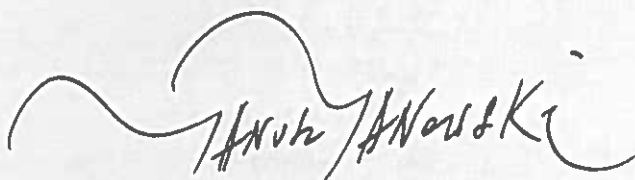
Podsumowanie:

Dla pełnej realizacji programu konieczne będzie zwiększenie bieżącej dotacji celowej o co najmniej jeden do dwóch dużych formatów wystaw zbiorowych (w wysokości adekwatnej do obecnego finansowania) oraz od trzech do pięciu mniejszych formatów wystaw zbiorowych (w wysokości adekwatnej do obecnego finansowania).

6. Kierunki rozwoju

Priorytetem programu będzie wzmocnienie roli Zachęty Narodowej Galerii Sztuki jako kluczowej instytucji kultury w obszarze sztuk wizualnych, bowiem jej aktywność na polu wystawienniczym, edukacyjnym i wydawniczym, kształtowania kolekcji oraz promocji polskiej sztuki, a także dokumentacji aktywności środowiska, winna stanowić punkt odniesienia dla innych instytucji o podobnym profilu. Bardzo ważnym zadaniem będzie tworzenie możliwie najszerszego obrazu

polskiej sztuki, ujawniającego jej różnorodność wyrazowo-stylistyczną i narracyjno-ideową. Realizacja programu w zakresie promocji i edukacji pozwoli pogłębić wiedzę o dokonaniach polskich twórców, z kolei wdrożenie planów wydawniczych w zakresie przekładów na język polski dzieł filozoficznych przyczyni się do poszerzenia teoretycznego pola badawczego obejmującego zjawisko sztuki o filozoficzne wykładnie ugruntowane w tradycji klasycznej, dotąd marginalizowane w debacie. Programowym priorytetem będzie także wykreowanie nowej dynamiki aktywności artystycznej poprzez różnorodne cykliczne formaty wystawiennicze, przy jednoczesnym pobudzeniu szerokiego zainteresowania wystawami i zwiększeniu frekwencji widzów. Bardzo ważnym zadaniem będzie ukształtowanie stałej dobrej współpracy z instytucjami kultury oraz uczelniami artystycznymi, a poprzez wdrożenie programu dokumentalnego zbudowanie bazy filmowej prezentującej artystyczne sylwetki wybitnych polskich twórców. Kontynuowane będą ponadto dalsze aktywne działania na rzecz stabilizacji materialnej twórców, przede wszystkim poprzez wypłatę honorariów za udział w wystawach i sympozjach, a także poprzez działania na rzecz poszerzenia zakresu obecności dzieł polskich artystów w ważnych kolekcjach prywatnych i publicznych. Wzmoczone zostaną jednocześnie starania o zwiększenie wpływów środków zewnętrznych na realizację działań statutowych.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Andrzej Nowicki'. The signature is fluid and cursive, with a large, sweeping flourish at the beginning.